

Common toad

Efallai nad yw rhywogaethau prin fel y malwod mwd pwll a'r llysywen Ewropeaidd yn ffotogenig, ond maen nhw'n hanfodol i amrywiaeth ein ecosystem – ac mae angen ein cyllid arnyn nhw.

Dros y 27 mlynedd diwethaf, mae'r Gronfa Treftadaeth wedi buddsoddi mwy na £1.9biliwn mewn prosiectau tirwedd a natur ledled y DU. Mae'r parciau, cynefinoedd morol a thir, gwarchodfeydd natur a gerddi rydym wedi'u hariannu yn gartref i amrywiaeth o rywogaethau rhyfedd, gwych a hanfodol bwysig.

Eu rôl mewn ecosystem iach

> A snake coiled up
>
> Neidr lefn. Credyd: ARC

Mae pob rhywogaeth yn chwarae rhan bwysig yn yr ecosystem naturiol, boed hynny'n peillio ein cnydau bwyd, yn lleihau llifogydd neu'n dadelfennu ac ailgylchu ein gwastraff.

Dywedodd Drew Bennellick, Pennaeth Polisi Tir a Natur Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol: "Mae pawb yn meddwl am rywogaethau sy'n gyfeillgar i'r cyfryngau cymdeithasol, ffotogenig fel pyliau, gwiwerod coch a morloi, ond mewn gwirionedd mae cannoedd o rywogaethau eraill, llai adnabyddus sydd yr un mor bwysig o gael eu colli ac yr un mor bwysig eu natur.

“Maent i gyd yn rhan hanfodol o dreftadaeth naturiol unigryw'r DU.”

> Maent i gyd yn rhan hanfodol o dreftadaeth naturiol unigryw'r DU
>
> *- Drew Bennellick, Pennaeth polisi Tir a Natur*

Saith creadur gwych ond anghofiedig

Er mwyn rhoi rhywfaint o sylw y mae mawr ei angen arnynt, yr ydym yn taflu goleuni ar saith o rywogaethau llai poblogaidd y DU sydd wedi cael ein cefnogaeth.

Malwod pwll mwd

Dau falwod pwll mwd. Credyd: Paul Baker

Mae gan falwen pwll mwd cragen brown sy'n tyfu'n fwy na hyd gewin bysedd. Ar un adeg roedd y falwen yn gyffredin, ond bellach mae'r niferoedd wedi gostwng bron i 50% ar draws ei hamrywiaeth yn y DU yn ystod y 25 mlynedd diwethaf.

Cynhaliwyd prosiect llwyddiannus Malwod Mwd Gwych, gan Buglife, yn yr Alban a de-orllewin Lloegr i fynd i'r afael â'u dirywiad.

Llyffant cyffredin

Mae'r llyffant cyffredin, sy'n adnabyddus am ei gysylltiadau hynafol â gwrachod, tywysogesau a straeon tylwyth teg, bellach yn llawer llai cyffredin. Mae cyfaill i arddwyr, sy'n sugno gwlithod a malwod, yn bwysig iawn i fioamrywiaeth ei gynefinoedd.

Mae Froglife yn cyflawni nifer o brosiectau yn Lloegr a'r Alban sy'n canolbwyntio ar ddiogelu poblogaeth y DU wrth i ymchwil ddangos gostyngiad o 68% dros y 30 mlynedd diwethaf.

Morgath drwynfain

Large marine animal in water

Morgath drwynfain

Y rhywogaethau morgath mwyaf yn y byd, gall morgath drwynfaint gyrraedd tri metr o hyd a byw i 100 oed. Mae mewn perygl difrifol ac ar drothwy difodiant

Mae Sea Deep – prosiect cadwraeth siarcod dan arweiniad Ulster Wildlife oddi ar arfordir dwyreiniol Gogledd Iwerddon – yn casglu gwybodaeth i helpu i ddiogelu safleoedd sglefrio baneri pwysig.

Neidr lefn

Ymlusgiad mwyaf prin Prydain, mae'r neidr lefn yn un o ddim ond tair rhywogaeth frodorol, ynghyd â'r ychwanegyn a'r neidr laswellt llawer mwy adnabyddus. Maent yn byw yn iseldiroedd de Lloegr.

Mae'r Ymddiriedolaeth Cadwraeth Amffibiaid ac Ymlusgiaid yn arwain partneriaeth i warchod cynefinoedd a hyfforddi cannoedd o wirfoddolwyr i gofnodi a monitro poblogaethau.

Madfall y twyni

A lizard on a sand dune

Madfall y twyni. Credyd: Natalie Hunt

Mae'r madfallod hyn sydd mewn perygl yn byw ar dwyni tywod sydd wedi'u rhestru fel y cynefin sydd fwyaf mewn perygl yn Ewrop.

Mae prosiect partneriaeth arloesol Natural England, Dynamic Dunescapes, yn adfer naw o'r tirweddau twyni tywod pwysicaf yng Nghymru a Lloegr, gan ganiatáu i un o ymlusgiaid mwyaf prin y DU oroesi.

Llysywen Ewropeaidd

Ar un adeg ar fwydlen pobl Llundain, ond sydd bellach mewn perygl difrifol, mae llysywod Ewrop yn treulio'r rhan fwyaf o'u bywydau yn ein hafonydd d?r croyw ond eto'n dechrau bywyd miloedd o gilomedrau i ffwrdd ym Môr Sargasso.

Pan fydd llysywod ifanc yn cyrraedd ein hafonydd, mae rhwystrau fel coredau a llifddorau yn eu hatal rhag parhau â'r mudo hwnnw a gallu gwasgaru i fyny'r afon. Mae Prosiect Llysywod Cymunedol Thames Rivers Trust, a ariennir gan Defra drwy'r Gronfa Her Adfer Gwyrdd (a weinyddir gan y Gronfa Treftadaeth), yn helpu'r rhywogaeth hon i oroesi.

Ant on hand

Morgrugyn cul. Credyd: Ymddiriedolaeth Natur Dyfnaint

Morgrugyn cul

Ar un adeg roedd mod dod o hyd i'r rhain yn eang ar rostir ar draws de Lloegr, mae'r morgrug cul bellach yn brin iawn ac wedi'i gyfyngu i'r Alban a Dyfnaint. Mae'r Frenhines ar gyfartaledd yn 27 mlynedd ac wrth adeiladu ei nyth mae'n helpu i greu pridd iach.

Mae Ymddiriedolaeth Natur Dyfnaint yn gweithio mewn partneriaeth â Buglife i ddiogelu eu dyfodol.

Llygaid y byd ar y DU ar gyfer COP26

Dywedodd Ros Kerslake CBE, Prif Weithredwr Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol: "Rydym wedi gallu gwneud buddsoddiad sylweddol iawn mewn prosiectau tirwedd a natur diolch i arian y Loteri Genedlaethol.

"Mae pwysigrwydd hyn yn amlwg gan y bydd llygaid y byd ar y DU, a'r camau yr ydym i gyd yn eu cymryd i ddiogelu ein treftadaeth naturiol, yn COP26."

Close up of eel

Llysywen Ewropeaidd

Cael cyllid ar gyfer prosiect natur

Mae sefydliadau tir a natur wedi wynebu heriau sylweddol yn ystod y pandemig, ond mae cymorth ar gael.

Dysgwch sut y gallwch wneud cais am ein cyllid ar gyfer prosiectau sy'n cefnogi cynefinoedd a rhywogaethau'r DU, a darllenwch am sut rydym yn disgwyl i bob prosiect a ariennir gennym ymgorffori cynaliadwyedd amgylcheddol yn eu gwaith.

efyd mewn ...

n eich prosiect treftadaeth

Cronfa Rhwydweithiau Natur: £7.2 miliwn i gefnogi rhywogaethau a chynefinoedd Cymru

Sut rydym yn taclo'r argyfwng hinsawdd